

וּלְמַעַן תִּסְפַּר בְּאָזְנִי בְּנֵד וּבֶן-בְּנֵד אֶת אֲשֶׁר הִתְעַלַּלְתִּי בְּמִצְרַיִם
וְאֶת-אֶתְנִי אֲשֶׁר-שָׂמְתִי בָּם וַיִּדְעֶתֶם כִּי-אֲנִי ה':

הַדָּרְכָה

**לַיַּל סֵדֵר מִשְׁקָלָם
לַיַּל יִשְׁפָּאֵל**

בְּחֶסֶד ה' עָלֵי מֵאֵת

יְנוּז בִּא"ר אֲבִנֵי כֹהֵן
מַח"ס פְּנִיקְסוֹ שֶׁל מַחְנֵד וְעוֹד
עֶרֶב חַג הַחֲרוּת תִּשְׁפ"ו

ליל הסדר מושלם

שעורי מצה – למצוות "ליל הסדר"

לחזו"א (לחומר א)	לגר"ח נאה		המשקל לפי נפח
33 גרם	27 גרם (לפי נפח: 15 גרם)	קשות - מכונה	כזית מצה
33 גרם	27 גרם (לפי נפח: 16 גרם)	קשות - יד	כזית מצה
40 גרם	28 גרם (לחולה 18 גרם)	דכות	כזית מצה
	פחות מ: 16 גרם	פחות מכזית	כרפס
--	27 גרם (לשקול לפני השטיפה, או כשהם בלי המים)	חצי ביצה	כזית מרוד
---	מצה קשה מכונה: 27 גרם מצה קשה עבודת יד: 27 גרם מצה רכה (ספרדי): 28 גרם והמרוד בכורך: 30 גרם	שליש ביצה זמן האכילה 3 דקות!!	כורך
150 סמ"ק	86.4 סמ"ק ויש מקליון: 81 סמ"ק		שיעור רביעית

זמן אכילת השיעורים לכתחילה 4 וחצי דקות.
ולחולה וזקן (עדיף שיפורר את המצה) עד 7 וחצי דקות!

כל הזכויות שמורות
למחבר ינון כהן וב"ב הי"ו

©
052-7161-142

אשמח מאוד לקבל הארות והערות
לקבלת החוברת בדוא"ל, שלח בקשה ל:
A0527161142@GMAIL.COM

לזכר עולם יהיה צדיק'

הלימוד בחוברת זו מוקדשת
לעילוי נשמת רב אחאי ורב חביבא
שקדן בתורה, מזכה הרבים
מאיר פנים לכל אדם, אוהב חסד בכל לבו
אהובם ומקודבם של גדולי ישראל
הזדכך ביסורים קשים וקיבלם באהבה

ר' יהודה כהן זצ"ל

ב"ד אבגר ושדה שיבלחט"א

נלב"ע בהיותו בן ל"ב שנים
בליל גר שלישי של חנוכה
ז"ך בכסלו תשפ"ו

ת.נ.צ.ב.ה

ליל הסדר מושלם

מפתחות ליל הסדר מושלם

ה דברים אחדים: _____

ו פרק א': במעלת וקדושת ליל הסדר: _____

מאגדת ההספ ליל הסדר | חובת תלמוד הלכות ליל הסדר | הספ ליל הסדר | קוד הלפין
התכנית לא תמיד כשחק | תכורות חשובות לגרר פסח

ז פרק ב': הכנות חשובות לערב ליל הסדר: _____

שם גרר פסח | ישלנו מאווק | מקראי קודש | הכנות ליל הסדר

ח פרק ג': כללים ועצות כיצד נכין ונאמר חידושים בליל הסדר: _____

פתחת ליל הסדר | לואם ההגדה בלפין ולצאת קודש | 'דרשנים' - טלית חשובים איך לכן
ולואם החידושים ליל הסדר | אהבאם לצאת | אספר בדראם | הגה ליל הסדר

ט פרק ד': מדרשי חז"ל בסיפור עשר המכות: _____

י פרק ה': רעיונות מעשיות להמחשת עשר המכות: _____

יא פרק ו': שו"ת במדרשי חז"ל לפי סדר עשר המכות: _____

יב פרק ז': חוברת החידושים שלי להגדה של פסח ולסיפור יציאת מצרים: _____

ליל הסדר מושלם

דברים אחרים

בד יתבין ישראל ועסקין באורייתא, קב"ה אומר חזו
בני דמשתכחין מצרה דהוון, ועסקין באורייתא דילי (זוה"ק)

גְּדֵי יִשְׂרָאֵל הַיְקָרִים וְהַחֲבִיבִים!

מטרת חוברת זו היא שכל ילד יגיע מוכן ככל הניתן לליל הסדר.

עומדים אנו לפני הלילה המיוחד ביותר מכל לילות השנה, לילה שבו נפתחים אוצרות שמים, על לילה זה נאמר: "לילה כיום יאיר". האור שיוֹרֵד בלילה זה אינו נתן להבנה שכלית. בלילה הזה יורד הקב"ה עם מלאכי השדת לחזות איך בניו מספרים את ספור יציאת מצרים. בלילה הזה אנו שואבים כוח של "אמונה" בבורא יתברך, לכל ימות השנה ולכל ימי חיינו.

מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ור' עקיבא ור' טרפון
שהיו מסבין בבני ברק, והיו מספרין ביציאת מצרים כל אותו הלילה, עד שבאו
תלמידיהם ואמרו להם רבותינו הגיע זמן קריאת שמע של שחרית:

כל רגע מליל הסדר יקד מזהב ומפז. לאכול לישון ולשחק אפסוד כל השנה, אולם לאסוף
מדגליות נדירות ויקרות בזמן כה מועט אפסוד רק בליל הסדר.

ההכנה ללילה קדוש זה, היא כאדם המכין כלי לקבלת שפע רב! הקב"ה רוצה למלאות אותנו
בשפע של: אמונה, חכמה ובינה, אהבת התורה וידאת ה' טהורה. ככל שנכין את עצמנו, כך
נוכל לקבל יותר שפע ברכה וטובה.

ליל הסדר הוא התחלת ההכנה לקבלת התורה. במוצאי ליל הסדר מתחילים אנו את מצוות
'ספירת העמר', ועם האור שנותן לנו הקב"ה בליל הסדר אנו מכינים את עצמנו ליום הגדול
יום מתן תורה.

איך נתכונן?

- ראשית כל, נבין את מעלת וקדשת ליל הסדר.
- נכין את עצמנו, ואת כל הנצרך לנו להגיע לליל סדר מושלם!
- נלמד איך מכינים, כותבים ואומרים חדושי תורה?
- מדדשי חז"ל שיהיו לנו לעזר וסיוע להכנת דברי תורה לליל הסדר.

22 כ"ח פסח אהמ ואהמ

האמנך הרב יונתן רבן הי"ו

ליל הסדר מושלם

פרק א': במעלת וקדושת ליל הסדר

במעלת ההכנה לליל הסדר

ראשית כל, אנו צריכים לדעת שליל הסדר הוא לילה היוצר סדר לכל השנה! הרה"ק ה"אמרי חיים" מויוניץ זצ"ל שמע יהודי ששואל את חברו: מה נשמע? וחברו השיב לו: "הכל בסדר"?! פנה האמרי חיים לסוכביו ואמר: שמעתם מה הוא ענה?! הכל תלוי "בליל הסדר..."

בלילה זה אנו מקימים שיא של מצוות עשה, ומצוות דרבנן! אם נתבונן מעט בעבודה זו, נגלה כמה חשוב להתבונן, ולא להגיע לזמן גדול וקדוש זה ללא הכנה.

בדי לקים את הסדר בהלכתו, חשוב להגיע ללילה זה ברוגע, באחדות ובשמחה ולהתנהל במהלכו בישוב הדעת. לשם כך, חשוב לשים לב לנקודות שעלולות להפריע לאוירת מהלך ליל הסדר, ולתת את הדעת מראש איד נתגבר על כל הקשיים.

למוד הלכות ליל הסדר

נכון ללמוד קודם ליל הסדר את משניות פסחים, ואת ההלכות הקשורים לליל הסדר. [לגדולים יותר עם משנ"ב]. בכך נבנסים לחג ברוממות הנפש שאין לשער ולתאר. גדע כמה הוא כזית, וכמה שיעור רביעית בשתיית ד' הפוסות. נזכר להסב, ונדע את ההלכה למי ששכח להסב וכדו'.

הכנה לליל הסדר

המצוה הכי גדולה בליל הסדר היא "ספור יציאת מצרים". בכל מילה בספור יציאת מצרים מקימים מצוות עשה מדאורייתא! אולם אם לא נבין את ספור ההגדה וחדושים מיוחדים, ביצר נוכל לקים מצוה חשובה זו? לכן, חשוב שבמימים שקודם החג, נחפש במדרשים ובהגדות מבחר חדושים מיוחדים ומעניינים. נכתב אותם בצורה מסודרת לפי סדר ההגדה.

כל ילד יאמר לעצמו, בליל הסדר אבי ישאל שאלות בפרוש ההגדה, וע"פ רוב גם יחלק פרסים וזיכויים לעונים נכונה, וכדי שאהיה מוכן לענות תשובות נכונות, אלמד כמה שיותר מדרשי חז"ל על ההגדה.

ילדים יקרים, שלמה המלך אמר על היצר הרע: "מלך זקן וכסיל". וכתב רבי משה אלשיך זי"ע (תהלים מה) וז"ל: "והוא כי בהיות שהיצר הטוב הוא ילד מסבן, והיצר הרע הוא מלך זקן וכסיל, ולא יניח את היצר הטוב להרים ראש". ע"כ. היצר יעשה כל שביכלתו להפריע לנו בזמנים קדושים ונעלים, בזמנים שיכולים להשיג בזמן קצר התעלות רוחנית גדולה. אולם, החכם עיניו בראשו, ויודע להכין את עצמו לצלוח בשלום ולנצל נכונה את השעות הקדושות הללו, וזה רק ע"י הכנה טובה, בלמוד הלכות החג ובהנהגה ישרה.

ליל הסדר מושלם

נזכר כי דוקא ברגעי שיא של הלילה הגדול והקדוש, אנו עלולים למצוא את עצמנו מפתעים ואף מתסכלים מול התרחשויות שפוגמות בחוויה המרוממת. עלינו להכין את עצמנו לתרחישים שעלולים ואמורים להגיע באופן פתאומי בליל הסדר. כגון: ובוה על המקום. דחיפה בטעות של האח ברגע שהרמתי את היין, וגשףד עלי וכדו', ונדע כיצד נגיב? ואיך נתגבר על הקשי?

'קוד נסיון'

ספר הרב פנחס ברייער שליט"א:

ידידי נכח בערב שבת בביתו של יהודי, שהכין את המנוחה להדלקת הנר השמיני של חנכה. הוא תאר בפני את מה שהתרחש שם: שורה של כוסיות מלאות בשמן נצבות, רגע לפני זמן ההדלקה, שתי דקות לפני כניסת שבת, אחד הילדים עבר במרוצה ובחסר זהירות, טראח! המנוחה נופלת, הכוסיות מתנפצות, השמן נתז לכל עבר...

וכיצד הגיב האב, שאלתי?

מספר ידידי: "שמעתי את המארח שלי אומר לאשתו: "עכשו זה הנסיון!"

ומרגע זה, מתאר הידיד – הרגש שהבית כלו עבר לקוד מרגיע, 'קוד הנסיון'. קשה מאד להתחזק ברגע של נסיון, כשכל היצרים והאמוציות מתוחים וסוערים. אולם עם הכנה נכונה מקדם, נוכל לקנות וללמד על 'קוד הנסיון', ובכך התגובה תהיה נכונה וטובה, עם סבלנות רבה.

נלמד יחד את 'קוד הנסיון' לפני בוא ליל הסדר. נהיה מוכנים כאשר ההפתעות יגיעו. "אותנו לא יצליחו להפתיע!" כאשר זוכרים שמדבר בנסיון, קל הרבה יותר להתמודד אתו, כי עצם המודעות לכך שזהו נסיון, גורמת לנו לזכר שמה שקורה עתה, זה רצון ה'.

לפעמים התכנית לא בבקשתך

כל ילד נבון וחכם מכין תכנית לליל הסדר, לדגמא, לאחר הקדוש אני אזכה לטול לאבא את הידים, ומיד בתחלת אמירת ההגדה אני אמר את הקדוש שהכנתי... וקורה 'שהתכנית לא הולכת בדיוק בבקשתך'. ואז היצר הרע אומר לילד, כל התכנון השתבש, ואין טעם להמשיך עם כל הפרעץ והשמחה. לא כן הדבר, עלינו להיות גמישים, ולתכנן תכנית הנתנת לשנוי, ואם קרה והשתבש משהו בתכנית שלנו, נחשב מיד מסלול מחדש! ונשתלב שוב בתוך 'סדר ליל הסדר' בחכמה ותבונה. נעשה הכל "שתהיה אוירה של שמחה וחרגשה טובה ונעימה".

בדיקת ושרפת המין:

- לרשם היכן החביאו את הפתיתים, קודם בדיקת המין.
- שרפת הלולב, הסכך ופתילות חנכה בשרפת המין.
- צחצוח שנים (עדיף קודם סו"ז בעור המין).

ליל סדר מושלם

פרק ב' הכנות חשובות לערב ליל הסדר

שינה בערב פסח

בגמ' פסחים (ק"ט) תניא, אמרו עליו על רבי עקיבא, מימיו לא אמר הגיע עת לעמוד בבית המדרש חוץ מערבי פסחים וערב יום הכפורים. ופרש הרשב"ם (שם) בזה"ל: כדי שישנו התינוקות ביום ולא בלילה בשעת ההגדה. עב"ל. ובמשנ"ב (סימן תע"ב סעי' ג') כתב: צריך למנוע שינה מקטנים עד לאחר אמירת עבדים היינו, כדי שידעו ענין יציאת מצרים, ויקים מצות והגדת לבנה.

ילד עיף אינו מרבוז, ואינו יכול לקיים מצות "ספור יציאת מצרים בהדור"! כמו כן ילד עיף בא בקלות לידי בעס. על כן ילדים יקרים, הובה לנח מנוחת צהרים לכל הפחות שעתים. [להחשיך את החדר, ולשמור על שקט].

ישיבנו מטובך

קודם היציאה לתפלה (לפני לבישת בגדי החג) נכון לאכול דבר להשביע את הרעב. וכן אם לאחר הקדוש מרגיש שהוא רעב, יבקש לאכול דבר קטן כמו ביצה ותפוח אדמה, ויהיה שבע ושמת.

מקדאי קודש

בדאי ורצוי לקרא קודם תפילת מנחה את סדר קרבן פסח, וסדר מ"ב המסעות, ואגרת רבי שמשון מאסטרופליא זי"ע. מובא ומסדר באגדות. נכין רפוד לבסא במקומנו, נכין את ההגדה במקומה. נבחר כוס לקדוש. נעבר על הדושי התורה שהכנו לומר בליל הסדר.

הכנות לליל הסדר:

- יכון בברכת שהחיינו בקדוש על בגדיו החדשים,
- על המצות והמרור, על ספור יציאת מצרים, ועל יו"ט.
- יזכור ויזכיר לכלם חובת "הסבה". בשתיית ד' בוסות, ובאכילת כזיתות המצה.
- רעיון חשוב: לתלות דף ליד קערת נטילת ידים: "ורחץ" לא לברך ענט"י.
- יזהר להיות שמח כל ימי החג, ויתרחק מהעצבות.

ליל סדר מושלם

פדק ג'

בללים ועצות כיצד נכין ונאמד

חדושים בליל הסדר

בתיחת ליל הסדר

קודם שנבגס לבית לאחר תפילת ערבית, נתבונן במעלת הלילה הקדוש הזה, ונדע שאנו עומדים לקיים הרבה מצוות עשה, והעקר לקיים בשמחה. נבגס לבית בשמחה, נברך את ההורים ובני המשפחה בכרבת חג שמח, תזכו לשנים רבות נעימות וטובות.

נשתדל שלא לדבר דבורי חול [כרפ"ס ר"ת: בלל ראשון פה סגור] נתחיל בשירת סדר סימני ליל הסדר: "קדש ורחץ" ... (במנגינות שונות)

לומד ההגדה בנגון ובנעימת קודש

את ההגדה נקרא בשמחה ובנגון, ובפרט באמירת ההלל, להשב קודם החג על מנגינות שיעוררו ויחדשו את אמירת ההלל כל שנה מחדש. [כדאי לכתב קודם ליל הסדר מעל לכל קטע בהלל נגון של שיר מסוים שמתאים לאותו קטע, ולנגנו באמירת ההלל]. מתר גם פתאום לקום ולרקד קצת באמצע הסדר, להשרות שמחה וחדוה, זה רצון ה'.

דדשנים – בללים השייכים, איך נכין ונאמד חדושים בליל הסדר

1. הבנה: כמו שאדם לא קורא ספור בשעה שהוא רץ לאוטובוס, כך נכין את עצמנו, לליל הסדר ימים מספר קודם חג הפסח. ניצור אוירה מתאימה רגועה וננוחה, נשב בנחת להכין מדרשים וחדושים מיוחדים. נתבונן במדרשי חז"ל בפרט בספור עשר המכות, ונדלה משם פנינים הממחישים את מצב בני ישראל במצרים, ואת הנסים שנעשו בעשר המכות ובקריעת ים סוף. נוסף מפרי הדמיון שלנו מה קרה במצרים בכל אחד מהמכות. נכתב את הדברים בצורה יפה, נעבר הגהה לראות שכתבנו נכון.

2. נפתח ספרי "הגדה של פסח", נקרא את החדושים, וכשנגיע לחדוש מיוחד, נלמד אותו עד שנבין אותו היטב. ואם נבין נכון את החדוש, נדע לאומרו נפלא, ומלא במתיקות התורה!

3. שהחדושים והמדרשים שבחרנו יהיו "קצרים וקולעים"!

[על פי רוב חדושים ארכים ומפולפלים, גורמים לשומעים לאבד את הרבז, וכבר לא מקשיבים].

4. חשוב שהחדושים יהיו קלים להבנה, מתבלים בספור או משל מעגן, המושך את לב השומעים. לא נבחר בחדושים שבכר כולם מכירים משנים קודמות. "קשה עתיקא מחדתא"!

ליל סדר מושלם

5. אמרו חז"ל: נוח לו לאדם בקב שלו מ-ט' קבין של חברו". ילד מתחבר וזוכר היטב מה שהוא כתב, וכל שכן מה שהוא חדש, זה חביב עליו! לפני החג, נכתוב במחברת מיחדת את החדושים, בצורה יפה. [יכבד אמר הגאון רבי יעקב ישראל קניבסקי ז"ע: "הכתיבה היא כמו 4 פעמים של חזרה". והקנה לך חבר".]
6. את החדוש נאמר בטון מלא בטחון עצמי, בקול רם, במאור פנים. גרע היכן להגביה את הקול והיכן להנמיד, נעביר מבט ונביט בפני כל השומעים. נזכר, שהחדוש יהיה "קצר וקולע"!
7. שנספר על עשר המכות, נמחיש ככל הנתן את עשר המכות (נתן להעזר בדגמאות שבפרק ה').

להכניס בספור לדמות המסופרת

בדי לספר את ספור יציאת מצרים היטב, "צריך להכניס לדמות שעליה מספרים", בגון: למזג האויר שהיה במצרים, אם היה קר על המספר להראות שקר לו וכו', היכן זה היה? בארמון או בבקתה הנוטה לפול? מה קולות הרקע שהיו שם? להתחסס בעקר לרגשות שלהם של בני ישראל בגלות מצרים. לאופן הענויים של המצרים, לדגמא: היהודי הצנום שכל גופו מזיע וחבול, והשמש קופחת על ראשו, והחם מאיים לעלף אותו, ולעמתו המצרי השמן עם הבגד האדם הרועש, והשרשרת הגדולה על צוארו, שיש לו על היד קעקע עם ציור של אריה, והוא מחזיק בפרגול שעשוי מעור של נמר... זה כבר נשמע אחרת... אף ילד לא ישאר אדיש מול תאורים אלו.

לספר באופן מושך - בדדמה

לדגמא: מכת ארבה, אנחנו בלנו רגילים לחשב שארבה זה חגבים קטנים כאלו שמגיעים בהמוניהם, שמתנפלים על כל הצומח ומחסלים אותו. אבל יש מדרש שאומר שהארבה היה גדול וענק! והם היו יורקים אש! היתה זו סכנת נפשות לעמד לידם, הם יכלו להרוג אנשים ביריקה אחת.

נכון מידי פעם להכניס ווארט מיוחד וקליל להכנה. בשמהמסובים נרדמים יפצחו בשיר לדגמא: "אתה בחרתנו" ... "אשרי העם שבכה לו" ... קדש ורחץ... במנגינה שונה. בד עסקין ישראל...

הצגה ליל הסדר:

יכין שק ישן, וחלוק ישן וכסוי לראשו כפיה, ולסכם עם אחד הילדים שלאחר אמידת 'הא לחמא עניא'.

תצא לאחד החדרים להתפש, ומגיחים את השק ע"ג הכתף, ולהכין לילד דף עם שאלות אלו:

הילד שואל: מי אתה? האב עונה: יהודי. | הילד שואל: מאיפה באת? האב עונה: ממצרים.

הילד שואל: ולאן אתה הולך? האב עונה: לירושלים. | הילד שואל: מה יש לך עם הגב? האב עונה: שק.

הילד שואל: מה יש בו? האב עונה: מצות. | הילד שואל: למה מצות ולא לחם?

האב עונה: יצאנו ממצרים בחפזון ולא חבינו שיאפה הלחם, כי אם מצות,

ונאמר: משארותם צרורים בשמלותם.

ליל סדר מושלם

פרק ד'

בנינים יקדים ממדרשי הז"ל

בספור עשר המכות

תאוד ארמונו של פרעה

הז"ל אומרים שבארמון של פרעה היו ארבע מאות פתחים, בשביל מה הוא צריך כל כך הרבה פתחים? ובפרט לאור העבודה שפרעה לא תפס מקום כ"ב גדול ... שהרי גבהו היה בסך הכל אמה אחת [לשיטת הגר"ח נאה זה רק 50 ס"מ, ולהז"א 60 ס"מ]. ולדברי הכל אינו גבוה יותר מחבילה של טיטולים... אז לשם מה הוא צריך כ"ב הרבה פתחים? אלא, מבין שהיה גאותן גדול ורצה להראות לכלם את כחו ולפרסם את עצמו, שהוא המעצמה השולטת בכל העולם. זאת ועוד, שפרעה עשה את הפתחים בהתאם לגובהו הנמוך, כדי שכל מי שיבנס לארמון יאלץ להשתחוות לו.

כל פתח היה מקף בשומרים וחילים רבים. אמנם שמושה רבנו ארון הנביאים הגיע לארמון יחד עם אהרן הכהן קדוש ה', מלאך ה' צבאות, אז נעשה נס וכל הפתחים התרחבו ועלו כלפי מעלה בהתאם לגובהו של משה רבנו ע"ה, שהיה גבוה עשר אמות, והאריות שהיו נצבים ליד כסא פרעה הלכו לקראת משה ואהרן ולוו אותם מכאן ומכאן, כך שפרעה נחרד לגדל המראה. וכאן התחילו משה ואהרן את ההתראה הראשונה, הלא היא ההתראה על מכת דם.

מכת דם

משה רבנו מתרה בפרעה שבמשך שבועת ימים כל מימי היאור יהפכו לדם, לא 'כמו' דם אלא דם ממש! הדגים בידוע לא אוהבים לשחות דם, וממלא הם ימותו, והריח הנורף מהיאור יהיה בהתאם... חוץ מזה היה דם בכל ארץ מצרים, דהיינו בכל בתי המרחץ של מצרים ובכל מקום של בנוס מים בכלי הפך לדם. וגם בכלי העץ והאבן הכל יהיה דם. אין שום מים במצרים, את ההתראה הזו שמעו כל המצרים בדרך נס, שקולו של משה רבנו היה הולך לארבע מאות פרסה, והם צחקו ממנו כי לא האמינו לדבריו עד שזה הגיע... יושב לו מצרי ומעץ בעתון שלו ולוגם מים, ולפתע הוא מרגיש דבר מסריח בפיו, ומגלה שכל המים שבכוס נהפכו לדם, מיד רץ אל הכיור פותח את הברז לשטף את פיו, והנה הוא מגלה לתדהמתו שבמקום מים יוצא לו דם! מה קורה כאן? שואל את אשתו, והיא אומרת לו: גם אני לא יודעת מה קורה פה, כל הבצק שעשיתי נהיה בצבע אדום.

בעודם תמהים, מגיע בנם וכל פיו נוטף דם, שניהם מתנפלים עליו וצועקים: יה פרחח איפה היית? עם מי רבת? והוא משיב בתמימות: מה עשיתי? מה שבקשתם עשיתי, צחצחתי שנים! רק שבמקום מים יוצא לי דם. המצרי פותח את המקרר ומוציא בקבוק מי עדן, אלא שהוא מוצא בו דם עדן, אשתו אומרת לו תעזב בקבוקים, היום יש תמי 4, הוא לוחץ על תמי 4 ויוצא לו פרעה 10, הכל מלא דם!

ליל סדר מושלם

אמר המצרי, אני חייב לברר את הענין המוזר הזה אצל השכן. הוא הולך ודופק על הדלת וצועק זה עבדאללה אפתח אל באב! השכן פותח את הדלת שכלו צבוע בצבע אדם מכף רגל ועד ראש. תגיד לי מה קרה לך? מה זה פורים היום? למה התחפשת? השכן עונה לו: לא התחפשתי בסך הכל יצאתי מהמקלחת. הבחור נכנס להתקלח וחזר עם צבע אדם דביק בגופו, מלא שפשפות למשך שבוע ימים...

הם מחליטים ללכת ביחד ליאור ולהתפלל אליו על המים, שהרי הוא 'אליל העיר' הממנה על המים. כל הדרך הם רואים מדשאות בצדי הדרכים וממטרות של דם. תשמע, אומר לחברו, ראש העיר הזה לא נורמלי, הוא משקה את הדשא עם דם... תראה את המזרקות, הכל דם. ככל שהם מתקרבים ליאור, ריח הצחנה הולך וגובר, תגיד אתה מריח משהו? מריח? נראה לי שעדר של פרות מתו כאן.

הם מגיעים חמשים מטר לפני היאור, ושם עוצר אותם שוטר מצרי עם מסכת אב"כ. אין מעבר הוא אומר להם, האלקים שלכם מסריח, אתם יכולים לחזר הביתה... הם חוזרים לביתם שבורים ורצוצים, רק נכנסים לבית והילדים צועקים: אבא! אמרת שהיאור יביא לנו מים, הלכת ליאור והיכן המים? אנהנו צמאים, והאבא משיב גם אני צמא, מה אפשר לעשות.

והנה אומרת לו זרש אשתו: אתה שומע, ראובן העבד היהודי שלנו לא הגיע היום לעבודה! והוא אומר לה: הוא לא יבוא יותר, זה נגמר! ברגע שהקב"ה החליט שהשעבוד בא אל קצו הכל נגמר. אז אולי תלך לארץ גשן, ותראה אם ראובן יכול להביא לנו מעט מים. את צודקת, הוא ומר לה, ומיד יוצא לדרך.

המצרי מגיע לביתו של ראובן, וראה אותו משקה את הגינה עם צנור מים זכים. תגיד לי ראובן, מה אתה עושה? אני משקה את הגינה שלי. בן, אבל לא חבל על המים? חבל על כל טפה, למה חבל? שואלו ראובן. הרי היאור מלא מים בשפע? המצרי מגמגם: בן, בודאי, בעצם לא כל כך מלא מים. ושואלו המצרי: האם זה מים אמתיים? בודאי עונה לו ראובן, ומיד מברך שהכל ושותה. אומר לו המצרי, תן לי בבקשה בוס מים צלולים לשותות, היהודי מגיש לו בוס מים, וברגע שהמצרי הרים את הכוס המים נהפכו המים לדם. מחזירו לראובן, ושוב חוזרים להיות מים צלולים... אומר המצרי לראובן בבקשה תמוג לי מהיד שלך לתוך הפה שלי. והנה מיד שנגעו המים בפיו של המצרי נהפכו לדם.... אומר לו המצרי תחזיק את הכוס, ונכנס שני קשים לתוך הכוס ונשתה. לראובן יוצא מים ולמצרי דם.

שואלו המצרי מה אמרת קודם ששתית? עונה לו ראובן, ברכתי את הקב"ה שהוא מלך העולם, והוא זן ומפרנס לכל, והכל ממנו יתברך שמו כי הוא ה' האלקים האמתי ולא היאור או האלילים שלכם. ומה שאתה רואה בכוס זה רצון ה', שהקב"ה רוצה שיהיה מים זה יהיה מים, וכשהקב"ה רוצה זה יהיה דם. ממשיך ראובן ללגם מהכוס והמצרי עומד להתעלף מצמא. אומר לו היהודי רק אם תקנה בקנין גמור ממני את המים זה ישאר מים... ואמרו חז"ל שממכת דם נתעשרו בני ישראל. הגוי שלם ליהודי בשטרות רבים, אך בשחרים את הכוס עדין זה נהפך לדם. אומר לו ראובן, כנראה אחד השטרות מזיף, ביחד בדקו את השטרות, ומצאו שאחד מהם מזיף, ורק לאחר שהמצרי החליף את השטר המזיף במקורי נהפך הדם למים, ושתה המצרי. נמצא שהיה כאן השגחה פרטית מדקדקת על כל מצרי ומצרי ועל כל בוס מים שקנו מהיהודים. חזר המצרי לביתו וספר את הנס לחבריו וכך כולם הגיעו ליהודים.

ליל סדר מושלם

מכת צפרדע

כתוב בפסוק: ושרץ היאור צפרדעים ועלו וכאו בביתך ובחדר משכבך ועל מטתך וכו'. מהו ועלו? אלו המעלות שבהם. עוד פרשו שהם יעלו מן התהום לקרקע של הארמון של פרעה, ובשעלו נתקלו ברצפת השיש של הארמון שברו אותו ויצאו.

רעש של מוזיקה קבועה, שבעה ימים, א"א להוריד את הוליווים. נכנסות הן לכל מקום. נכנסו למעים שלהם וקרעו אותם וצעקו מבטנם. ואחת אמרה לחברתה לא נצא מכאן עד שבן עמרם יאמר לנו לצאת. גם לאחר שיצאו אזניהם של המצריים לא נרגעה מהרעש. ואלו היהודים לא שמעו מאומה.

מכת בנים

היו י"ד סוגי בנים ירכובות, עלי מים, ספיפין, נמלה, ביוקיבילי, בניהם בגודל ביצת אנו או תרנגולת. נדמין בנה בגדל עכבר... הבנים היו על עפר מצרים, כל העפר שהיה במצרים נהפך לבנים. לדגמא בקירות הבית, או בתקרת הבית. ועד כמה העפר? יש אומרים אמה ויש אומרים שתי אמות. המצריים היו הולכים בתוך ברכה של בנים. נדמין את פרעה שהיה בגבה של אמה לא יכל ללכת ברחוב, והיה הולך עם שנוקרל וצולל בים של בנים. הם נדבקו לזקנו הארך שעמו עשה את כל הכשופים, ולכן במכה זו אמרו המצריים: אצבע אלקים היא! הם מודים שאינם מסגלים לעשות בכישופיהם את המכה הזו, או להסירה.

מכת ערב

אומר משה רבנו לפרעה אם אינך משלח את בני ישראל אתה הולך להכיר את הסאפרי הגדול בתבל, והפרטיסים חנם... "וגם האדמה אשר הם עליה", ב' פרושים: א: הגר"א מפרש: שישנה חיה הנקראת אדני השדה שקשורה עם הטבור לאדמה וארכו חמשים אמה, ואם חותכים את טבורה היא מתה. ומכיון שהיה צווי לכל החיות לבוא למצרים הרי כולם הגיעו, ואדני השדה צריכה לבוא עם האדמה.

ב. ויש אומרים שכל חיה צריכה את האזור שבה היא רגילה לחיות בה, בגון הדב הלבן בקר של סביר, והאריות בחם של אפריקה. ובכל מקום מזג האויר שונה, וכן את המאכלים שכל אחת צריכה שונה אחת מחברתה. וכל רחוב במצרים היה בו טבע ונוף שונה, כדי שהחיות ירגישו בביתם. (כך היה גם במעשה של אלישע והדבים). הדבים הרסו את כל המטע של האבוקדו, שברו את הבתים, אכלו את ילדיהם של המצריים. והעבד היהודי כתב לאדונו המצרי את שמות ילדיו שנטרפו ע"י איזה חיה כל אחת נטרפה...

מכת דבר

תוך כדי נסיעה מהירה של המצרי על סוסו, הגיע מכת דבר, הסוס עמד מלכת נפל עם רוכבו אחור. ונבין איזה מכה חזקה קבל המצרי בראשו, מלבד שהסוס שלו מת. במכה זו מתו חמשה סוגי בהמות: סוסים, חמורים, גמלים, בקר, וצאן. המות היה פתאומי וברגע אחד.

ליל סדר מושלם

מכת שחזן

ה' צנה על משה ואהרן לקחת מלא חפנים פיה כבשן, והם מלאו את ידיהם בפיה, אהרן העביר את הפיה שבידיו לידיו של משה, ומשה העביר את הכל לידו האחת וזרקו השמימה, ואז הפיח התפוז ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה, על כל ארץ מצרים. בכל מקום שנכנס גרגיר אחד של הפיח החלו הנירודים בכל גופם של המצריים. הם לא הצליחו לגרד את הגב שלהם, ולכן עמדו אחד אחרי השני בלי גופיה וכל אחד מגרד את גבו של חברו.

נדמין את כל ארץ מצרים אנשים עומדים במעגל של מגרדים. היהודים שעמדו בתוך המעגל מוחאים בפנים למי שמגרד חזק יותר לחברו, רואים ונהנים. החרטומים לא יכלו לעמד לפני משה מפני השחזן שאחזו בהם, מרב הבושה.

מכת ברד

במכה זו עשו האש והמים שלום בניהם, אע"פ שהם יסודות מנגדות זו לזו. וזה ממש גלוי שבינה. המצריים היו בשדה שלהם ואז החלה מכת ברד בצורה של אבנים גדולות, וי"א שכל אכן היתה ארבעים סאה – מקוה קטן. היה מצרי שנתפס בין אבני הברד ולא יכל לצאת עם בהמותיו, והיה רעב, ושחט את הבהמות שלו לאוכלם, ואז הגיעו רשפים – עופות ענק, ולקחו את חתיכות הבשר ואכלו אותם. וזה שאמר בתהלים: ויסגר לברד בעירם ומקניהם לרשפים. הברד ירד בצורה מכוונת והרג בני אדם ושבר את העצים של המצריים. ולאחר שנשברו העצים ומתו הבהמות שהיו בחוץ הפסיק לרדת הברד, ואז המצריים חפשו אוכל וחשבו שנגמרה המכה ויצאו, אך שוב הלם בהם הברד בחזקה, והכפיה שלו יצאה מכבסת עם הרתחה.

מכת ארבה

במיות אדירות של ארבה הגיע למצרים עד כדי שנהשבה ארץ מצרים. חיסלו את כל היכול שהיה בעצים, ואת כל הירק והעלים שהיו בחוץ. (שהרי הארבה שבר אותם ואכלם). רצו המצריים לאכול את הארבה כי כבר לא נשאר להם מה לאכול.... ותוך כדי שכבשו אותם הארבה סמאו את עיניהם. וכל מה שהכניסו לחביות קמו לתהיה וברחו. וחשבו המצריים שיש בחביות חגבים, והביאו סוחרים למבור להם אך להפתעתם הכל היה ריק... איזו אכזבה ובושה מהסוחרים. (ממכה זו יש להתחזק בתחית המתים).

מכת חשך

מכה זו היתה ששה ימים. בשלשה ימים ראשונים היה חשך רגיל ואח"כ חשך סמך, עד כדי כך שלא יכלו לזוז מהמקום. בשלשה ימים ראשונים הדליקו המצריים אבוקות של אור להאיר את ביתם, אולם בשתחיל החשך הסמך הם נהפכו לאבוקה מהלכת. נתאר מצרי שהיה באמצע ללעס שנצל, הוא נשאר עם השנצל בפה, ולא יכל לזוז, ויצאו מהשנצל תולעים ואכלו את בשרו, ומלבד הריח המסריח שיצא ממנו... ונזכור שחוש השמייעה שלהם עבר, והם שומעים שנכנסים לביתם ופותחים את הארונות, והם לא יכולים לעשות כלום. הם נכנסו לצום של שלשה ימים בלי להתכונן מראש, אז כמה מתו ברעב!

ליל סדר מושלם

במכה זו המית ה' את הרשעים בעם ישראל שלא האמינו בגאולה ולא רצו להנאל, מכיון שלא האמינו איד יהיה להם אוכל ומזון במדבר, ויטרפו אותם החיות שבמדבר. ורק מי שהאמין בה' זכה לצאת ביציאת מצרים. וכמה מתו במכת חושך? ארבע המשיחות מעם ישראל שנאמר: "וחמושים" עלו בני. 80% נעלמו.

מכת בכורות

לאחר מכת חושך פרעה שולח לקרא למשה ואומר לו שהוא מוכן לשלח את ישראל בתנאי שהצאן והבקר ישאר עד שתחזרו. אומר לו משה לא רק שנקח את הצאן ותבקר אלא גם אתה תוסיף לנו זבחים ועולות שנקריב... ואז פרעה מאיים על משה ואומר לו: "כי ביום ראותך את פני תמות! והנה בליל ט"ו בניסן החל בחצות מכת בכורות ופרעה שהיה בכור פחד שמא ימות והחל מחפש את משה ואהרן בארץ גשן. בשהילדים ראו שפרעה מחפש את משה ואהרן היו מבלבלים אותו היכן הם נמצאים. ומחדש רבנו האור החיים הק' שאמר פרעה, הרי אמרתי למשה "ביום ראותך פני תמות", ועכשו לילה, ולכן היה צועק "עכשו לילה" וזה שאמר הפסוק: ויקם פרעה לילה. נדמין איש גמד עם פיגמה פרחונית צועק ברחוב עכשו לילה!

ואז בא אליו משה ושואלו לרצונו, ואומר לו קומו צאו – תסתלקו מכאן בלכם, ואומר לו משה תאמר בקול רם שבלם ישמעו: "הרי אתם לעצמכם, הרי אתם בני חורין" וכל ישראל היו באמצע אכילת קרבן פסח, ואמר לו משה אנו לא ננבים שנצא בלילה, נצא בבקר.

החלו כל ישראל לומר הלל, "הללו עבדי ה' ולא עבדי פרעה". כך נגמרה הגלות של 210 שנים, ה' רוממנו מכל עם והוציאנו ממצרים, ונאמר לפניו הללויה. ויה'ר שבשם שנגאלו אבותינו ממצרים, כך נזכה אנו בקרוב לגאולת עולמים, אמן.

ליל סדר מושלם

פרק ה'
רעיונות להמוחשת עשר המכות
יש להכין הכל לפני ליל הסדר

דם:

הדם זה בקבוק שחציו שמן תינוקות וחציו מים צבועים בצבע מאכל אדום. לערבב אותם, ואז המים נפרדים, למים (נקיים) ולדם! אפשר גם לקחת בקבוקון עם פטל אדום! או קערה ובה מפריד שקוף, ובחלק אחד לתן מים ובשני מים עם פטל. או במפל ביתי לתן במים פטל אדום.

צפרדע:

להכין צפרדעי צעצוע! אחת גדולה והרבה קטנות, ולהמחיש. להכניס לפני כן לתוך הביסים ולנעלים מתחת לכיפה צפרדעים קטנים ולהוציאם תוך כדי הסיפור במכת צפרדעים. ניתן גם להכין מכריסטול ירוק, צורת צפרדע.

כלים:

הכניסו זו שקית פעילות שבתוכה סבון כלים... ערכו בתוכה מין נצנצים שחורים כאלה. ולהמחשת המכה, יכין מקל גירוד הגב, כאילו יש לך כינים.

ערוב:

קנו שקית של צעצועי חיות נחלק לכל ילד חיית פרא מפחידה! ועליו לספר מהי עשתה במכת ערוב במצרים. ניתן גם להכין ע"ג קאפה עם קפלה בתים ולהדביק עליו את החיות, ניתן להציג את יצירתו, ולספר על מכת הערוב.

דבר:

מהו דבר? זה מחלה קטלנית שהרגה את הבקר והמקנה של המצרים המרושעים.

שחין:

בערב החג לקחת ציור של ילד ולהדביק עליה מדבקות אדומות על הפנים. או לקחת תחבושת וליתן על היד והרגל.

ברד: לקחת קופה עם גרגרי חומוס ולנער וישמע רעש של ברד חזק.

ארבה: ניתן להשיג בחנויות צעצועים. לזרוק על הרצפה, ולהניח על הילדים.

חושך: לקחת קופסא ולעשות חלונות ולהדליק פנס כדי שיהיה שם אור, וחלק להשאיר חשוך.

מכת בכורות:

באותו קרטון להניח מיטות עם כובות. ובדלת של הקרטון לעשות צורת פתח עם משקוף ולצבוע את המזוזות והמשקוף בצבע אדום, עם כיתוב: מזוזות, משקוף. להדגים ולהראות כמה שאפשר מוחשי.

ליל סדר מושלם

פרק ו'

שאלות ותשובות במדרשי חז"ל לפי סדר "עשר המכות"

לשלוח את בני ישראל לרעות את עדריהם - לכן, מידה כנגד מידה, מתו בהמותיהם.

2. המצרים שלחו את בני ישראל לרעות בהרים ובמדבריות, כדי להרחיק אותם מנשותיהם - לכן קיבלו "רועה נאמן" - כמו שכתוב בפסוק אחר "מוות ירעם".

3. המצרים היו משתמשים בבני ישראל במקום בהמות כדי למושך במחרשות - לכן נענשו בבהמותיהם.

4. המצרים ניצלו את העבדות הקשה כדי לגנוב את עדרי ישראל, שלא היו פנויים לרעות אותם ולהשגיח עליהם.

על מה לקו המצרים בשחין?

1. המוח המצרי לא נח, אם אין עדרים לרעות, שיעסקו בני ישראל בחימום ובצינון מרחצאות, וירחצו ויענגו את גוף המצרים באמבטיות - נגד זה פרח השחין בגופם "הענגו", עד שלא יכלו לסבול את מגע המים כלל, ובמקום לרחוץ במים רחצו בדם ובמוגלה שנטפו מן הפצעים שעל גופם.

2. המצרים תיעבו את ישראל ונגעלו מהם - ולכן הפכו למגעילים.

3. המצרים לא הרשו ליהודים לעצור ממלאכתם אפילו כדי להתגרד, ועכשיו הם משתגעים מרוב גירודים.

למה הגיע למצרים ברד?

1. המצרים היו מכים את בני ישראל וצועקים באוזניהם, כדי לזרז אותם בעבודתם - לכן נסקלו והוכו על ידי הברד, והרעש כנגד הצעקות שצעקו על בני ישראל.

2. המצרים שיעבדו את בני ישראל בנטיעת עצים ובעיבוד שדות - לכן הוכו שדותיהם ומטעיהם.

3. המצרים לא מצאו כבר מה לעשות עם העבדים העבריים המובטלים שלהם, וחשבו להיפטר מהם בצורה מקורית, לסקול אותם באבנים - אך הקב"ה ידע את מחשבותיהם והקדים לסקול אותם עצמם.

למה דווקא ארבה?

1. מפני שהמצרים השתמשו בבני ישראל כעבדים לזרוע ולעבד את השדות ולא נהנו מעבודתם הארבה אכלו את יבולם.

2. כדי שאף מצרי לא יחשוב שהברד הביא לו ברכה, כולל העניים כפי שהסברנו קודם.

למה נענשו המצרים ב"חושך"?

1. המצרים השתמשו בבני ישראל כדי להאיר להם את הדרך בלילות.

2. הרשעים, עושים תמיד את מעשיהם בחושך, ושוכחים שהקב"ה רואה אותם בכל זמן ובכל מקום.

3. המצרים רצו להכניס את בני ישראל לבתי אסורים חשוכים - ולכן נשארו "אסורים" במשך ימי האפלה.

4. כמו שהם עשו לבני ישראל "חושך בעיניים", ככה יהיה גם להם.

5. כדי שלא יוכלו לראות במותם של רשעי ישראל.

למה נענשו המצרים ב"דם"?

1. מפני שהם השליכו את התינוקות ליאור (וכנגד מותם, מתו הדגים).

2. מפני שעל פי עצת החרטומים, היו שוחטים מידי יום 300 תינוקות, כדי שפרעה יוכל לרחוץ בדמם ולהירפא מצרעתו.

3. סיבה נוספת למותם של הדגים היא שהם נהנו מבשר התינוקות שהושלכו ליאור.

4. כמה זמן היתה המכה? ז' ימים נמשכה, אך גם לאחר שחלפה, זמן רב עבר עד שנמוג הריח הרע שעלה מן הדגים המתים.

למה מכת צפרדע?

1. המצרים היו מכריחים את בני ישראל לאסוף בשבילם כל מיני שרצים כדי לשחק בהם, ולכן זכו בהרבה שרצים.

2. מפני שהמצרים הכריחו את ישראל לאסוף טיט ללבנים, הביא עליהם הקב"ה צפרדעים שגדלות בוץ.

3. משום שהמצרים היו צועקים על בני ישראל "מהר! לעבוד!", הם זכו שהצפרדעים יצעקו להם באוזניים כמה ימים טובים.

מדוע לקחה מצרים בכינים?

1. המצרים אילצו את בני ישראל לעבוד כמטאטאי רחובות, והיו מתמלאים כינים.

2. המצרים כפו על בני ישראל לאסוף עפר ללבנים - ולכן נהפך העפר לכינים.

3. המצרים מנעו מבני ישראל לרחוץ מהטינוף שדבק בהם בעבודתם - ולכן לא הצליחו להתנקות מהכינים שדבקו בהם.

4. עם ישראל נמשל לעפר "ושמתי זרעך כעפר הארץ", ומכיוון שניסו לפגוע בהם, נענשו בעפר שהפך לכינים.

למה בא על המצרים מכת ערוב?

1. מפני ששלחו את בני ישראל לצוד עבורם חיות טורפות כדי לסכנם.

2. מכיוון שהרגו את הזכרים וקיוו לקחת לעצמם את בנות ישראל, וכך לערבב בין העמים, הגיעה תערובת של החיות.

3. גם המצרים שהיו מסוכסכים ביניהם היו בדעה אחת, לגבי השעבוד וההתעללות בעם ישראל - לכן גם חיות שבדרך כלל בורחות זו מזו באו יחד כדי להתנקם במצרים.

4. המצרים לא התנהגו בצניעות, והיו מערבבים גברים ונשים - לכן באה עליהם מכה שעיקרה ערבוב.

למה מכת דבר?

1. למרות כל הצרות, המצרים לא יכלו לראות שהיהודים בטלים ממלאכה. ולאחר שהתינוקות שלהם מתו במכת ערוב, החליטו

